

Ladies only

Liederen van Franz Schubert

Over ratio, passie en verlangen

Hoe ongelukkig ben je als kunstenaar als jouw werk tijdens je leven al wordt erkend als het beste, meest vernieuwende wat er in een genre is geschreven? In het geval van Schubert moet het antwoord zijn : diep ongelukkig! Schubert werd alom geroemd als de meester van de liedkunst, terwijl hijzelf nu juist ontzettend graag te boek had willen staan als de maestro van opera. Die doorbraak is nooit gekomen. In het eerste kwart van de 19e eeuw vierde onder meer Rossini zijn triomfen in de Weense theaters, terwijl Schubert, welhaast wanhopig, poging na poging ondernam om met zijn composities een plek onder zon in één van deze theaters te krijgen. Afgezien van de opera Rosamunde is dat niet gelukt. Eén van de redenen is dat in die tijd het Weense publiek een geringere waardering had voor ernstige muziek, een andere reden is dat het hof van Wenen de beide operatheaters had verpacht aan de Italiaanse impresario Domenico Barbaja, ook wel “Belcanto Bully” genaamd. Hij dulde geen werk van Schubert in zijn theaters. Dat Schubert zijn tijdgenoten hem roemden vanwege zijn fraaie harmonieën, kenmerkende ritmiek en uitdrukingskracht van de begeleidingen in deze vernieuwende liedkunst, verschaftte hem weinig troost voor het mislukken van zijn opera's. Schubert zelf zag zijn liederen slechts als een “compositorische speeltuin” waarin hij in het klein experimenteerde met uitdrukingsmogelijkheden, die dan vervolgens relevant zouden worden in zijn uit te voeren opera's of instrumentale werken.

Maar gelukkig voor ons heeft Schubert vele aria's uit de door Barbaja cum suis geweigerde opera's tot lied bewerkt.

Nienke Oostenrijk en Marianne Boer hebben een selectie gemaakt van juist deze composities die tot stand zijn gekomen uit dit spanningsveld tussen opera en lied. met als titel “Ladies only”. Centraal in dit programma staan universele thema's uit het leven van de vrouw, zoals moederschap, de zinnelijke liefde, geloof, trouw, verlangen en de dood. De vrouwelijke karakters worden door Schubert met subtiele, sobere middelen uiterst doeltreffend en met grote zeggingskracht uitgebeeld. Ofschoon de ratio niet geheel ontbreekt, voert in menig lied een zekere mate van extase de boventoon. De romantische hang naar een andere tijd, cultuur, wereld en gemoedsgesteldheid is hierin allesbepalend. De luisteraar wordt als het ware door vocale betovering meegenomen naar het rijk der verbeelding. De verbeelding die voor vrouwen (maar ook voor mannen!) van toen en nu universeel is.

Het programma

Romanze der Axa (D797) (uit : Schauspiel Rosamunde ; Libr. Helmina von Chezy)

Lied der Anne Lyle (D 830) (op gedicht van Andrew Macdonald)

Iphigenia (D537) (op gedicht van Johan Mayrhofer)

Ellens erster Gesang (D837) (uit : Lady of the Lake van Sir Walter Scott)

Ellens zweiter Gesang (D 838)	(uit : Lady of the Lake van Sir Walter Scott)
Ellens dritter Gesang "Ave Maria" (D 839)	(uit : Lady of the lake van Sir Walter Scott)
Die junge Nonne (D 828)	(Jakob Nikolaus Reichsfreiherr van Craigher de jachelutta)
Kolma's Klage (D817)	(uit :Ossians Gesänge ; tekst James Macpherson)
Gretchen am Spinnrade (D118)	(uit : Faust van Goethe)
Gretchen's Bitte (D564)	(uit : Faust van Goethe)
Suleika's erster Gesang (D720)	(Marianne von Willemer bewerkt door Goethe)
Suleika's zweiter Gesang (D717)	(Marianne von Wilemer bewerkt door Goethe)
Ariette der Claudine (D239)	(uit : Claudine von Villa Bella van Goethe)
Delphine (D857)	(uit: Schauspiel Lacrimas van W . von Schütz)

Op 24, 25 en 26 november 2015 hebben Nienke Oostenrijk en Marianne Boer in de West Vest kerk te Schiedam bovenstaand programma opgenomen voor het label Cobra records door Tom Peeters.

De muzikale samenwerking van Nienke en Marianne dateert al uit de studententijd en is door de jaren heen gerijpt en tot wasdom gekomen. Doordat beide musici naast hun muzikale carrière ook volop in het leven staan, voelen zij zich verwant met de thematiek van Schubert die van alle tijden is en mensen direct aanspreekt.